

ՇԱՂԻԿ

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

ՕՌԿԱՆ՝ ԵՐԳԻԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻ

Շ Ս Ր Ա Գ Ի Բ Ն Ե Ր

ՆՇԳՐԱԿ, ՄՏՐԱԿ, ԱՊՏԱԿ, ԿԱՏԱԿ, ԳՍՆԱԿ, ԿԱՅԾԱԿ, ԱԼԱԿ, ՀՈՒՐ, ԹՈՒՐ, ՍՈՒՐ, ԽԱՆԳ, ՇԱՆԹ, ԴՍՆԳ, ԵԼԵ, ԵԼԵՆ.

Թի 6

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ԶԱԽՇՏԱԹԵՐԹ

10 ՓԱՐԱ

Հասցէ՝ Ղալաթիա, Գուրչունու խան թիւ 7

2 ՕԳՈՍՏՈՍ 1908 ՇԱՐԱԹ

زاغیک غزیمسی در علیاده غلطه قورشونلی خاندنہ نومرو ۷

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պոլսոյ համար՝ Տարեկան 60 դր. վեցամսեայ 35 դր.

Գաւառներու համար՝ Տարեկան 70 դր. վեցամսեայ 40 դր.

Արասահմանի համար՝ Տարեկան 20 ճր. վեցամսեայ 15 ճր.

Հ Ր Ա Ճ Ա Ր Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

Ծաղիկի ԽՄԲԱԳՐԱՑՈՒՆԸ ԹԱՓՈՒՍԾ

Կեցցէ՛ Ազատութիւն, կեցցէ՛ Հաւասարութիւն, կեցցէ՛ Արդարութիւն, և կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն:

Այս բառերը հին ուժովի պայտօնեաներուն ակամքին շատ զէջ հնչելուն, պարտաւորաւ, ստիպաւ իրենց հրամարականները փոխարին վերջապէս առաջ Բայց փառք ու պատուը կարծես թող չէին տար որ զբիշ շարժելին, սակայն ժողովրդեան և ազատութեան ձայնը չէին կրնար չսեղու դարձել, որ կը գոչէր սուէ՛ք հրամարականիդ, սուէ՛ք հրամարականիդ, կարելի է որ նորէն չըլտու դարձնէին, բայց երբ աշխիկներու կնիկներու ձայնը ալ լսուեցան, որոնք կը գոչէին. «Գարշելիներ, սուէ՛ք հրամարականիդ», այն ատեն ըսին, ա՛լ ժամանակ է, չհրամարի կարելի չէ:

Ուստի, նախ Օրմանեան գրիչը 10-20 անգամ կաղաւարը խօթելէ հանելէ վերջ, հետեւեալ հրամարականը կէս ժամէն հաղիւ կրցաւ գրել:

Թէ և շատոց հրամարի մտադիր էի, բայց յաճորդս ծնած չէր. (դրածս չեղաւ): «Թէ և կ'ուզէի հրամարիլ, բայց երեսփոխանական ժողովը կարելի էր ուսուցրել, որովհետեւ հրաման չէի ուզեր առնել, գիտնալով թէ՛ հրաման չին տար (աս ալ չեղաւ. պատուութիւն պիտի գրենք):

«Արդէն հրամարականս պատրաստ էր, կալուածներու գրամանս և Ազգին իրաւունքներու կորստեան առթիւ, սակայն վախճալով որ կ'ընդունին... (նորէն չեղաւ):

«Թէ և կ'ուզէի հրամարիլ, բայց կ'ուզէի ըստ վանքերու, եկեղեցիներու, ազգային հաստատութիւններու եղած չեղածը զրամի վերածել և իմ անունիս պանդաները դնել, որպէս զի ապահով ըլլամ թէ մէկը պիտի չկրնար ուսել ասկից վերջ. արդ՛ պատրաստ եմ հրամարիլ, եթէ այս փախաքն հասնիմ և...

Ձայներ կը լսուին, կեցցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ՛ արդարութիւն, կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն. հրամարականիդ, հրամարէ՛, ա՛լ բաւ է քաջածնիս, չենք ուզեր, և այլն:

Գետինն անցնի, ազատութիւնն ալ, սահմանադրութիւնն ալ, ըսելով կը սկսի գրել:

«Սիրայօժար հրամարիմ ի գահէն Յովակիմայ, իմա՛ ի պատրիարքութենէ համայն Հայոց Թուրքիոյ, ի նախագահութենէ կրօնական, քաղաքական և խառն ժողովոց և ամենայն ստորաքարշ խորհրդոց կոչեցելոյ անտեսական, ուսումնական և մանաւանդ դատաստանական, որով աղատ եմ այսուհետեւ կամայ, ակամայ դործելոյ անխզճութիւն, անձնապաշտութիւն, անտարբերութիւն, անիրաւութիւն, բռնակալութիւն, և պէս պէս անասելի Յուդայականութիւն և սիմոնիականութիւն:

«Վաստէ՛ ըլլալով թէ՛ տկամայ թիւրութիւններս պիտի դժուին ունեցած գիտութեանս, բնասացութեանս և կրօնական տօքթօքաբանութեանս և պիտի կոչուիմ ասելի բարձր պաշտօնի, որու որմանի ըլլալս Հում իսկ կը վկայէ և կը փախաքի տեսնել զիս կաթողիկոս ամենայն Հայոց և յաջորդ Սրբիման Հայրիկի:

Նախորդ Պատրիարք Մ. Օրմանեան

Ձեռք ձգեց ԽԱՆԳ

Այս սրբան մարդավերջրոպներ դիզուեր են, աւերա մաշէցաւ, ասոնց վերջը չեկաւ:

Աւելը, աշխարհիս ամէնէն ոգտակար բանը, ջուրէն ետքը: Կինրու ամէնէն սիրելի և պիտանի առարկան, որ հիմա աղատականաց ձեռքը անցած է և սկսած են մաքրել ըստ պայտօնատուները:

Բայց Պատրիարքարանը հին չէնք մ'է, երուսաղէմատուներն պէս, որ միջրոպները լսոն գրած են ամէն կողմը:

Պատրիարքարանը՝ պաթարիստիկ հոմանիլ եղած է, երուսաղէմատուները թիւարհանի:

Վերէն վար խիտ աւել մը կ'ուզէ, աւել մը որ ամէնքը մաքրէ, շրխսի կնիկներու պէս մէկ կողմը աւել, միւս կողմը աղտոտել, ներելի չէ:

Հ Ր Ա Ճ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

ԳԱՌՈՒ ՔԷՇԵԱՍԻ ԱՐԻՍ ՖԵՒՅԵԱՆԻ ԵՂԱՍՅՐ ՀՈՒՅԱԿԱՒՈՐ ԳԱՏԻՃԻ

Ասկից հրամարական անելը աւելի դժուար եղաւ, երեսը հաստ էր, մարտքը խիտ ու երկար. աչքի ակնոցը ժողովուրդը պիտի կը ցուցնէ, իսկ արծաթ զաւազանը ուրիշներու վրայ արկելու համագամանք մը կուտար. մինչև գաւազանը ձեռքէն չյախիշտակեցին հրամարականը չկրցին առնել: Ասոր հրամարէ՛, չենք ուզեր, պուսլ բարա մը չըրաւ:

Չեղաւ նէ, «ես կ'ուզեմ կոր ելնել ամաթող չի տար կոր» ըսելով, ուրիշ վրայ ձգեց մեղքը:

Ժողովուրդը տեսաւ որ խօսքով հասկնալիք չունի այս տղրուկային արարածը, ձեռքի, տփոցի ձայնը հանց. որ ո՛չ լուրցէ ունկամը, լուրցէ սօխայիւ. իրաւ ալ զրիչը ձեռքը առաւ ու հրամարականը գրելու ատեն քունը տարաւ:

Երազ մը տեսաւ, անոր վրայ հրամարականը գրեց. ի՛նչ էր տեսած երազը, ուրիշ առթիւ:

«Հրամարիմ կամայ ակամայ ի քարուքէնայութենէ, ի կաշտակերութենէ, ի սուտակասպատութենէ, ի կեղծաւորական ստորաքարշութենէ, ի խաբէութենէ, ի միջնորդութենէ զայլթիլի և յիզղէթական քուտարանայի:

«Վայ ինձ, վայ ինձ, վայ ինձ, կենացս մէջ սրտիս վրայ կուտ մը եթէ կայ ոչ որբեայրիկն բարան է, ո՛չ Պատրիարքարանէ առած ձրի ակամականներս են և ո՛չ կաշտակերս և ո՛չ ալ ասոր անոր պատուանչան տանել տալու համար կ'լլամ բարաներս են: Հապա, երուսաղէմի Ս. Յակոբի գանձէն ասոր անոր 10 փարայէն գոյացած մէկ երկու 100 ոսկի առած զբամս է որ սրտիս վրայ կուտ մը նստեցաւ և կարծես անոր պիւն է քաշածս:

Չեղաւ չի Աւետիսէն առածս իրաւունքս էր. եթէ ան չի տար Ղևոնդ-Գէորգ գումփանեան կրկինը կու տար:

Ուստի այս հրամարականովս նոր մարդ մը եղայ, արդէն շատ գէշ մարդ մը չէի. ի՛նչ ընեմ՝ Օրմանեան ի՛նչ ձամբայ որ ցուցուց անոր նետեցայ:

Շահէնը տեսնողը, ինձի Սուրբ Արիս տակն-ես կ'ըսէր:

Աւէ՛ք հրամարականս, բայց ասկից ետք ինձի բան մի ըսէք:

Խմբ. — Կորիք դնա՛, խիզը առաջնորդ շունեցողին վախճանը աս է:

Յովակի Շէրիեան Հռոմէական Հայոց գաբու քէնեան Արիսի այս հրամարականը կարգալով պիւր մտածական ետքաւերմ տէ, պէն տէ հրամարականըմը ետքալով, ըսաւ:

Ս.մանըմ, պու ազատութիւն, հաւասարութիւն, սահմանադրութիւն ներքեմէն չըգտը, բառարանարտան չըգաբուրար, որթալըյա տիւրիւրութիւն:

Վախ Արիս, վախ, սէն պէնիմ ետքնրտա սուրը սըն, ետք պէն սէնիկն ետքնրտա Ս. Անտոնըմ, թէսպէլը, Սուրբ Անտոն ներքեմ, պէն ներքեմէն Տօղրուսու սէպլէյիմ, իբրիմը պիւր գումայըլ:

ՄՏՐԱԿ

Հ Ր Ա Ճ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԿՐՏԻՉ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

Այս ճանապարհը զոր Արապ Իզզէթի նմանցուցին, անօթիին մէկն էր. եթէ քիչ մը կը յարգէին Հայրենիք անուն լրագիր մը ունենալուն, կը կարծէին թէ՛ ասոր խայտառակ, անպիտան, գէշ եթէ ըսէին, Հայրենիք բառին նախատինք բերած կ'ըլլային. նոյն իսկ այս պատճառով շարաթը 100 զըլ.ով Պատրիարքարան մտաւ. թէ և հոն տեղի շունեքը հաշիւ սկսան, սակայն քաճերու պէս չուտով կրցաւ անոնց նեա

յարմարիլ, մինչև որ Օրմանեանի խորհրդականը եղաւ:

Պաշտօնն էր՝ եկած նամակներու վերայ Պատրիարքին մակագրութիւնը քարտուղարին «արձանագրէ՛» ըսել, որոն համար 1600 զըլ. ամսական կը տրուէր:

Ճայը տունէն կուգար, թէ և ծախքը անուղղակի Պատրիարքարանը կը վճարէր, որովհետեւ կերակուրին տեղ թուղթ, գրիչ, մեկն կը տրուէր. այս պարագան Օրմանեան գիտէր, բայց աչք կը գոցէր, որպէս զի Տէր ներսնահանները դրամ չահին:

Իրաւ ալ տարին 1000 ոսկի թղթեղէն ու գրեական պիտոյք կ'առնուէր Տէր ներսնահաններէ, որպէս զի քիչ ատենէն տարանի մը աէր ըլլային:

Մեղիքեան վարպետ կատու է, գիտէ թէ՛ ո՛ր ծակին մէջ պատրաստ որս կայ:

Այս վայրագ կենդանին Պատրիարքարանէ դուրս հանելը կարծուածին չափ դժուար չեղաւ. խոզած վիճակին պատահելուն, վտան է թէ՛ կրկին իր պաշտօնին պիտի հասնի, բայց հիմա չուզեր կիրքերը հրահրել:

Հրագրիներն ալ բունած կը կարծէ: Բիւպօղազութենէն բան չէ կրցած աւելցնել. աղջիկներու, կնիկներու ինքզինքը հաւնեցնելու համար՝ օրական քուտին, ոսկի ակնոցին վրայ աւելցուցած էր դրամական պարգևներ. նեղ վիճակին մէջ էր և Օրմանեան խոստացած էր մէկ քանի ոսկի ևս աւելցնել ամսականին վրայ:

ՍՈՒՐ

ԵՂԻԱ ԷՖ. ՇԱՀՊԱԶ

Հոգելոյս ներսէս Պատրիարքը՝ իր պաշտօնավարութեան է՛ն փայլուն օրերուն մէջ, ուր հայկական խնդրով կը լրացէր, չորս նախասիրական թիկնապաններ ունէր: Առաջինը՝ ԱԻՏՕ ՀԱՐԵՆՅՑ, որ թօփուզի պէս մարդ էր և Պէրութի մէջ անհետացաւ, կորաւ, չըսեմք մեռաւ:

Երկրորդը՝ ՅՈՒՎԱԿԻՄ ՖԷՆԵՂՅԱՆ, որ հաշիւի մարդ էր, թէ՛ հրանի մէջ թաղուեցաւ, գետինը անցաւ:

Երրորդը՝ ՄԱՐԳԱՐ ԳՈՒՂԱՐՍՈՂՉԵԱՆ, որ Արշիպետագոսի կղզիներէն մէկը տարազուեցաւ, բայց հոգին հոս փնց:

Իսկ չորրորդը՝ ԵՂԻԱ ԷՖ. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ, որ անցեալ շարթու դեռ նոր հողին յանձնուեցաւ:

Սոյն քառեակ թիկնապանները այժմ ոչ եւս են: Բայց չորսն ալ իրենց զլխաւոր յիշատակելի գլուխ-գործոցներն ունեցած են, որ կը շեշտուի քարու ու պիտի շեշտուի դարուց ի դար և սերունդէ սերունդ:

Ձոր օրինակ, հանգուցեալ եղիա Շահպազ, ըստ վկայութեան Տ. Հմայեակ Սրբազանի, Եկեղեցուի Հայկանոյշեան աղջկանց վարժարանի ինուութեան ատեն 20000 աղիւս տուած է: Ըստ հաստատութեան Տ. Յակոբոս Մ. Վարդ. Շահպազլեանի, Նաղը-գարուի Ս. Յովհաննէս եկեղեցույ նորոգութեան բաւական սատարած է:

Ըստ Տ. Կարապետ վարդ. Մկրտիչեանի քարոզութեան, Գանաթլիի Ս. Առաքելոց եկեղեցույ վերաշինութեան առթիւ՝ քարերարներէն մին հանգիստացած է:

Գալֆայեան որբանոցի արդի ինուութեան և Ստաբիլի Ս. Ստեփանոս եկեղեցույ վերջին անգամ եղած մասնակի նորոգութեան համար ըրած գոհողութիւններն ամենուն յայտնի են, որոնք թերեւս

ժամանակ անցնելով, մոռցուին: Բայց հանգուցելոյն համբաւաւոր մէջ դործը կայ, որ ընաւ չպիտի մոռցուի և պատմութեան մէջ արձանագրուած կարևոր դէպք մըն է, այն է, որ մը՝ Տ. Ներսէս Վարժապետեան Պատրիարքի ներկայութեան, Մինաս Չերազկին զարնել ուղած շառաւուն մէջ սպտակը, որ աստակներուն խիւսայիճ ու պատմականն է, որուն համար այն ատեն՝ Գանուներ կուստին բան մը չի կրցաւ որակել, որովհետև ոչ բանակը քօնթուօ կը և ոչ ժողովուրդը:

ԲԱՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ Մ Ն Ա Ս Տ Ա Ս Կ Ի Ր Ը

Այնթապ ծնած, Արմաշ ծաղկած Տ. Տ. Բարգէն Մայր-Գոյն վարդապետ կամ դա է պետ վարնոցի, մեղայագիր մը զրկած է Պատրիարքարան, ըսելով թէ՛ ինքը մեղաւոր չէ, այլ Օրմանեանի հաւատարիմ և անոր քիթէն ինկած աշակերտն ըլլալուն, եթէ Մուշի որբերու 150-200-300 ոսկին կերած է, Օրմանեանի կերածին մեզիքն պիտի չէ:

Անոր համար սուած մեղայագիրն աւելորդ նկատեց և ներողութեան գիր տուաւ, ստորագրեալ՝ յանձնատողութի մը ...

Ինծի կ'ըսեն թէ՛ կին կը սիրեմ. այդ բանին ամէն մարդ ինչ ներէ, ատոր մեղքը Օրմանեանը վիզը առաւ մեզի վարդապետ ձեռնադրած ատեն:

Ինծի կ'ըսեն թէ՛ մատենադարանէն գողութիւն ըրած եմ. այդ չիմ ընդունիր. իրաւ 8-900 տարուան ձեռագիր մը Բաղէշի Ամիրբաբ վանքէն գողցայ, բայց շուտ բռնուեցայ. այդ ալ ինծի համար չէր, Օրմանեանին՝ հոգևոր հորս, պաշտպանիս, պատրիարքիս, վարդապետիս, սրբազանիս, ուսուցիչիս նուէր տալու համար էր. ինչ յարգի նուէր մը կրնայի ընել անոր, որուն թէչին տակը մեծցայ:

Չմեծցար, մեծ ետ եղար աղբին գլխուն, ճուրղէր Բարգէն, շուտ հրաժարակաւ դուրս ելար, թէ՛ ո՛չ, Արմաշու ուխտաւորները չհասկնան, քովիդէի ուխտաւորները կու գան կոր, Պոլիս բերելու համար քեզ:

Ինչը ունիս նէ փախիր, թէ չէ տիրացը պիտի ուտես, և այն ատեն Մաղիկ պիտի տայ ներողութեան գիրը:

Տէ՛, ամապարէ ո՛վ Բարգէն, կծկել գիր, բայց ո՛ր պիտի փախչիս. ո՛ր ալ երթաս բաղդէդ ամէն տեղ Հայ կայ:

Հայակեր Իզդէթին ըսածին պէս, պիզիմքիլէրտէն գործած աման, շու էրմնի ... միլիթինտէն քորքարմ, քեօքէրի գուրուտամտում կիթի:

ԵՐՈՒՍԱՂԵՍԻ ՀԷՅԷԹԻ ԹԱՀԳԻԳԻՅԷՆ

Պոստը չնչեալ Հէյէթի Թահգիգիյէին յար և նմանը՝ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքին մէջ ալ կը գտնուի, որոնց անդամները կը կազմեն:

1. — Լուսարարպետ Տ. Դաւիթ Վրդ. Երեցեան, որուն պաշտօնը խախտած է նոր քեթիմով:

2. — Ժառանգաւորայ վարժարանի երկակնեցող տեսուչ Տ. Պետրոս Վրդ. Սարաճեան, (որուն կիպրոտի և Եգիպտոսի ողբականը պիտի ընենք մօտերս) Յոպպէն մինչև Երուսաղէմ ելլելու համար տեղական կառավարութեան 150 լիբա կաշառք տրուած է վանքէն, ըստ հին զբրութեան նախորդ քեթիմի:

3. — Աւագ-Քարաբան Տ. Սարգիս Վրդ. Աճեմեան, որ հրճեալ հաշուեպահանջներու ապագայ պատրիարքոյն է, թէև ըլլայ կուսապետութեան հերոսը:

4. — Քեթիմ մանցու մեղք անուանեալ Տ. Մովսէս Վրդ. Ոսկերչեան, որ համատեա, գոռու, տիլիւնտէ զուռնա մէկն է, և միանգամայն կանանց խոստովանահայր է:

5. — Տիրացու Աւետիս Թաշճեան, որ սյամ կ'իջնուի է, և գնահատուած Սալախի աստիճանով. սա՛ վանքին մէջ ամենայն ինչ է, և ատոր կամակատարներն եղած են Պոլսէն պատուիրակ դացոյ Տ. Վահրամ Սրբազան Մանուկին և Արիս Յէտճեան, որոնց համար 100 լիբայէն աւել

լի ծախք նշանակուած է վանքին տոմարներուն մէջ: Այս վանական Հիյէթի-Թահ-գիգիյէին գիրքային միջոցով լսել պարտաւորուած է Տ. Ներսէս Վրդ. Խարախանեանը, աղէկ ապրելու համար վանքին տէրէպէյիներուն հետ, որոնք ստեղծած են՝ ձերուսազարդ Պատրիարքին շուրջը՝ Խարախի-Կորփիյէ մը, որ այլևս անտանելի դարձած է: Այս աստուածպետական ոյժին վերջին զոհերն եղած են՝ Տ. Ղեւոնդ Արեղայ Պէքեարեան և Տ. Յարութիւն Աւագ-Սարկաւազ Մանուկեան: Երկուքն ալ ազատախոս և յառաջդիմաւոր միջաններ են, բայց արտօս որ՝ վերջին պատուիրակները վանքին հին կանոնադրութիւնը դադարեցուցեր են, առանց նոր կանոնադրութիւնը անոր տեղը հաստատել տալու, որով անխիստութիւն մասնած են վանքը բոլորովին: Հին քեթիմը փոխուելով, կը յուսանք թէ՛ Սահմանադրութեան աղաւ շուրջը վանքէն ալ ներս կը մտնէ, և այդ խայտառակ տղաւորները վանքիով՝ չափ ու սահմանի տակ կ'առնէ ամէն բան, ազատելով տարագիր Խարախանեանը՝ որուն անցադիր տալու դժկամակած է տեղական կառավարութիւնը:

ԹՈՒՌ

ԻՍԼԱՄ ՆԱՀԱՍԱԿՆԵՐԸ ԵՒ «ՄԱՂԻԿ»

Իսլամ նահատակաց սգահանդէսին պատճառաւ, բոլոր Հայ վաճառականները, ի բարգանս, փակ պահեցին իրենց վաճառատունները: Խնայարութիւնս ալ, իր յարգանաց ապացոյցը տալու համար հինգշաբթի օրուան Մաղիկը չհրատարակեց:

Ն Ե Պ Օ Յ Ի Ջ Մ

Վահրիճ Վրդ. Շահյամեան՝ Պատր. Տեղապահ Տ. Եղիշէ եպիսկոպոս Գուրեանին խնդրագիր տալով իր նոր խահիլէ յայնամ է թէ՛ Պատրիարքարանի Ռաճանագրութեան գրեանին մէջ զիւսանադար Արմեանի էջի. Թէլլալեան, Տէր-Ներսէսեան Տիգրանին մօտաւոր ազգականն ըլլալով, պէտք չէ այսուհետև Պատրիարքարանի մէջ պաշտօն մը ստանձնէ:

Այդ բողոքագրին ուղղութիւնն է՝ նէպօղիդի դրութիւնը հարուածել:

Եթէ իրաւ է այս, արդէն նէպօղիդ մի դրութիւնը հինգէն կը սկսի մեր մէջ:

Օրմանեան ալ միեւնոյն դրութիւնը նոր իրագործեց, իր փեսան եղբայրը՝ Տիգրան Տէր-Ներսէսեանը՝ Տարագրից Յանձնատողովին նախադեմ կարողելով, և Պատրիարքարանի Ա. գործակառարութեան պաշտօնը անոր տալով: Գուրեան Սրբազանը սխալ դրութեան մէջ զին կ'աշխատին, Գուրեանի ընկեր տալով Ղեւոնդ և Թաթուլ վարդապետները, որոնք կրեքն ալ հինգշաբթի օրը միասին ներկայացան Բ. Գուրդ, Վարչապետին և որհրդարանը, յանուն Աղղ. Վարչութեան:

ԳՍԶԻԿԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՅԾՄԱՌԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Տեսար մի խելացի մարդը. Ոսկերչեանի Հուլիսական Հայ ժողովուրդը շատ մը ճառեր լսելէ վերջ, Ոսկերչեանի կէտիկի մեծա որ Պախչեանի հրաժարականը պահանջեց և յաջողեցաւ տանել:

Պախչեան միթիմայ. թող քիչ մ'ալ ուրիշ ըլլալէ: Եւ նոյնիւրով ժողովուրդը, կծկել դրաւ: Սակայն անդին Գաղրիկեան գերապոյծաւ կը լսեց այս լսանք, իսկոյն անոնց սպասելու որ իր հրաժարական ալ պահանջեն, ավալ թախալ իր խոցը գնաց, և իսկուքի մը գրեց հրաժարականը, և յանձնեց ժամկոչին, որ կարգայ:

Ժամկոչը կեալ Պօնտոնէի քով Ս. Երբողութեան եկեղեցին և գոնեք բանալով, զանդակները սխաւ քաշել տըն, տըն, տըն, տըն, տըն, և Կարծես մուսկական զանգակներ կը հնչուէին:

Ժամկոչը այս գործը լինեցնելէ ետքը՝ եկեղեցի մանելով, Գաղրիկեան գերապոյծաւ հրաժարականը ձեռք առաւ:

Տեսաւ թէ՛ ժողովուրդ չկայ: Է՛յ, ինչ ընէր, Գլտք էր հրամանը կատարել. Ուստի, հրամարդիքը կարգալէ առաջ ըսաւ. «Օրհնեալ պաշտար, սուրբ պատկեր»

է՛ր, հաւատացեալ բարմաբլբը պապաւոր, կիւզէլ քանէբա քարտաշտար, սանտալեա էլլաւար, նէ տէյիմ. նաւը տէյիմ, պիղիմ Գերապոյծաւ՝ իստիֆաւընը վէրտի, պիլին: Ուղուն քարտաշտար հաճէթ հօք: Կէլէնէ կիտէնէ՝ պիլտիլիին:

«Պիղիմ գերապոյծաւ, էջլէ ազատութիւն, հաւասարութիւն, Սահմանադրութիւն լուղէթտէն ալա հազ էթմէլ, վէ սալը ճիտտի Գաթօլիք օլան տա, փէք հազ էթմէմէլի:»

Այս հրաժարականը ձեռքերնիս անցած ըլլալով, հրատարակել պատշաճ տեսանք:

ԽՍՈՒՆ Ի ԽՈՒՌՆ

Օր նոր, միթիլնկ նոր, Չափաւոր - ազատական միթիլնկ ըսելով, ո՛ր մարմինը կը հասկցուի:

— Օրմանեանական վարձկան բարթին: — Ծայրայեղ - ազատական բարթին ո՛րն է:

— Հանդէպ Օրմանեանի՝ գուհիլ ցուցարարները, որոնց ուսմիլրան է Ռոտտութօցի սափրիչ Գրիգոր, որուն սիրտը շատ աշխատէ Հիւսնապետոյ հրաժարեցուցեալ անօրէն՝ Համաձեւան Յակոբէն:

Ինչո՞ւ հինգշաբթի օրը Բերայի եկեղեցին եկող եպիսկոպոսներուն ամէնքն ալ ծափահարուեցան ժողովրդեան կողմանէ, իսկ Երեցեան Գեորգ Եպիսկոպոսին դաւըտեան ատեն ծափահարեցն արգիլուեցաւ:

— Չէք գիտեր, օրիկայ Ֆէհիմին մատերին էր, և Բէօլէի-օղլանին ազլը-հօճաօն ըլլալուն համար:

Կրօն. ժողովոյ Եպիսկոպոս կրեք անդամները՝ գաւիթ ըրած, ո՛չ Պատրիարքարան կ'երթան կոր, և ո՛չ ալ Դաւաթիոյ Խորհրդարանը:

Ասոր ճարը, ճարակը ուրիշ բան չէ, եթէ ո՛չ կրօն. ժողովոյ անդամ վարդապետները Մայրաքոյն վարդապետ չինել, և քիչ յետոյ՝ Եպիսկոպոսացեալ է, որպէս զի կրօն. ժողովոյ մէջ եպիսկոպոսական հեղինակութիւնը չանդամաւոր ըստ Եկեղեցական ժողովոյ:

ՍԱԼ ՏՕՔԷՐԱՍԻՈՆ

ՎՐԱՐՈՒԹԱԿԱՆ ԿԱՐԵՆՈՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերաբոյժերն են, Տօքթոր ձէմիլ բաչա, Թէվֆիգ պէյ, նէճէտտին պէյ ևւ այլք:

Օրէրասիօնի սալօնն է ոստիկանութեան դուռը՝ Հէյէթի Թահգիգիյէի սենեակը: Հիւանդներն են՝ Թահսին, Հասան Բամի, Բիլա, Բէչտա, Չէքի, Մէմուռ, Չէքէք-Մէհմէտ, Նէճիպ Մեհամէ, Շէֆիք, Մէհմէտ-Ալի, որոնք աւանձին խրցիկներու մէջ պառկած են և կը սպասեն իրենց կարգին: Սակայն Տօքթորները՝ նախ Չէքի բերել տուին, վերաբաժական սեղանին վրայ:

Մաղիկի կողմէն Սալքը հոն էր: Գործողութիւնը՝ շաքարօքօն է: Փորը ձեղքելու գործողութիւնը Տօք. ձէմիլ պէյը կատարեց:

Ստակալի թնայնօթ մը՝ մեծ դժուարութեամբ դուրս քաշեցին: Աճայիպ, թօք.

— Թօք եւսաւորէր մը, էֆէնտիմ: Սալք. — Ալթըն թօք օլուրաս եւսաւուրը ըսաւ և մեկուսի դառնալով:

— Է՛յ, ինչ թնայնօթներ, ինչեր կ'լլած է տակալին, աւելցուց:

Հասան Բամին պատգարակով, մեծ դժուարութեամբ ներս բերին,

Երբ վերաբաժական սեղանին վրայ գրին, սխաւ հեաւ, փորը ուռած էր, ձեռք մի՛ դպցնէք, աման, կը պուրս: Փորը ջուր լեցուած էր, այս անգամ դանակը նէճէտտին պէյը դարկաւ. ու թը դոյլ ջուր ելաւ և յետոյ վիթխարի դրահաւոր մը:

— Աման, արդատալար, նէ՛ չըբեթօք պէյոյէ չէյ կէօրմէտիմ, խոտօրկիլ տէյէճէիմ, ֆապաթ շու կէմի նէ՛ տիլ:

— Էֆէնտիմ, սու իչնտէ պիլ կէմի եապըլըք:

Սալք. — Եապըլըք, իլլէ պոյլէ ալթըն կէմի օլուրաս: Արդեօք ոսկի հանքածուխ ալ կայ մէջը:

— Շու Բիլգանը կէթիլին: Ասիկա բերելը շատ դժուար եղաւ.

ասղին անդին կը դարնուէր, տաքութեան աստիճանը օճ էր, կրակներու մէջ ինկած, սպարապետ մ'ալ այս վիճակին մէջ կը վայելէր:

— Շուսու տա կաթիլըն, ըսաւ Թէվֆիգ պէյ, թու թուն էլլէրի, այալարը, եւստօտ պաղլալըն:

Փորը սկսան սխալոնեց. — էֆէնտիմ, անայիպ, նէլէր վար իչնտէ, եուվաուաք չէյլէր:

— Տօք. Թէվֆիգ պէյ վուս պուչալը, եալըք սըր, պագասնա թու թուչուրօք:

— Պիլ աղ մոտֆին վէրէլիմ մի՛ ձէմի փաչալ:

— Հաճէթ հօք, էֆէնտիմ: — Գօլլալարը հալըր էսին:

— Էֆէնտիմ սու հօք, պու պիլ քիլՍՍ (ուս) սըր, էֆէնտիմ ֆաւսաքէ պէնդէյօք:

Վերջապէս ատոր ալ փորը ձեղքեցին. իրաւ ալ ջուր չի կար, պիլ, իքի, իւչ, տէօրթ, օն, եիթի, պին, օն պին, տահա վար մը, էֆէնտիմ:

Սալք. — Չօք էֆէնտիմ, պու գատար ֆիլէնք եուսմուչ ալթըն եալիմը, էյի գուրթարընըլ քիք տէրէճէ տէ ֆիկուվ կէլտէ խտի, էօլէճէ խտի հէրիֆ:

Կարգը կ'աւ Բէչտա փաչային: — Էֆէնտիմ, չէքէր իլլէթի օլմալը:

— Էֆէնտիմ, տէրէճէտիլ էքմէք եէլէն նէ՛ օլուր, հէր ֆուսուռնու իլլէ սեթաք, սոյմաղ քի:

— Էֆէնտիմ պուսուս գարնը շիչ տիլ, ֆազաթ սու հօք, պուսուս գարնընտա ստիա վար, թուսքաու իլլէ թունքիթն եարալու:

Սալք. — Էֆէնտիմ, էվլէթ, տէմէք էյի տիլ:

Վերջապէս ծակելու որոշում տուին, մէյ մալ ինչ տեսնեն, ոսկիի հեղեղ մը դուրս պուսթիպց:

— Էֆէնտիմ, գէման սեյիլիքսէ, խասթալըլար տա թէպալիլ օլուր:

— Հուրիլէթ զլմանրուս հաստարարն գարնըլարնուսն ալթուս թօք, ալթուս կէմի, ալթուս ֆիլէնկ, ալթուս բարչալար չըքըրօք:

Սալք. — տակալին ինչեր պիտի ելնեն, ասոնք ֆիլօքսէրաներ են, անոնք այգիներ կը չորցնեն, ասոնք անթութիւնը կը կործանեն:

Շէֆիքին բերուիլը սեւեւելու արժանի բան էր, կը տըքըքար, վերաբաժական սեղանին վրայ դրուած ժամանակ շուսը բռնեց:

Տօքթորներուն գոցնրեւեց, էֆէնտիմ, նէֆէտի չըքմալօք, մոտթօյու չէքմիչ:

— Էֆէնտիմ, օնուն եկտի ճանը վար, զանն էթմէմ քի էօլալու:

Սալք. — Այս իմ ձեւքս եթէ տան, քէրէթիլիմը քանի մը տեղէն միտերը փրցնեմ, նայէ նա՛ւրը կ'ողբունայ, ըսելով մօտեցաւ Շէֆիքին ու չեմ գիտեր ինչ ըրաւ, Շէֆիքը աչքերը բացաւ ու պոսաց, — Մէհմէտ Ալի, նէրոտէպին:

Թժիշկները խորհրդակցութիւն մը ընելով, հաստատեցին թէ Շէֆիքի հիւսնդութիւնը սրտի է և քանի մը օրուան կեանք ունի, և որոշեցին ինչպէս մը տալ:

— Շէֆիք, գորգմա, ասան պիլ հապ վէրէճէլիլ, եուսաճաքըն:

— Էֆէնտիլէր, պէն չըքտան հապը եուստուս:

(Շարուակեղիչի) ՆՇԳԻՍԿԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բոսոս լրագրի գէմ կը բողոքեն Ռէժիմի գործադրները, այր, կին, տղայ, աղջիկ են, ըսելով թէ՛ «Սխալ է, Ռէժիմի, որոշակով վիճակաւորն գացող գործադրներուն 30 ոսկի տուած ըլլալը»:

Մալքը գործադրները իրենց քսակէն ըրած են:

Սակայն խաղընը Ռէժիմի պիտի ուտէ, քանի որ հիմա նոյն գործադրները ամասականի յաւելում կը պահանջեն:

ԹՈՒՌ

— Հինգշաբթի օր Թաւաթի գործաւորները գործադուլ ընելով գոչնրեւեցին:

Բայց այս բանը քաշուր չըլլալու համար, ընկերութիւնը որոշեց քիչ տակահն ելեքորարարութեամբ բանեցնել թաւաւ վաները:

Կերտի թէ՛ վերջ ի վերջոյ իրաւ պիտի պարտաւորի ասանկ ընել, քանի որ ձիերն ալ պիտի գործադուլ ընեն:

Արդէն, Երբողայի կեղանատարական ընկերութիւնները որոշած են Պոլսոյ թրուամալի ընկերութեան ամաճառաւ, իսկ ձեւը ձիերու կոտորածին պատճառաւ, իսկ ձեւը չին գիտեր թէ՛ նոյն տղա ընկերութիւնը իր մարտըք հետ աւելի գէլ կը կարուի:

ՄՏՐԱՆ

Արտօնատըր Ա. ՍԱԿՆԱՆԿՆԻ ՏՊԱԿՐԻՒԹԻՒՆ ՍԱԿԱՆԱՆ